

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

ПАТЕНТОЗНАВСТВО ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ: ПАТЕНТОЗНАВСТВО

Навчально-методичний комплекс

*Рекомендовано Методичною радою КПІ ім. Ігоря Сікорського
як навчальний посібник для студентів,
які навчаються за спеціальністю: 073 «Менеджмент»
спеціалізаціями: «Менеджмент і бізнес - адміністрування», «Менеджмент
міжнародного бізнесу», «Менеджмент інвестицій та інновацій», «Логістика»*

Київ
КПІ ім. Ігоря Сікорського
2019

Патентознавство та інтелектуальна власність: Патентознавство: навчально-методичний комплекс [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. спеціальності: «Менеджмент», спеціалізацій: «Менеджмент і бізнес - адміністрування», «Менеджмент міжнародного бізнесу», «Менеджмент інвестицій та інновацій», «Логістика» / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: С.О.Пермінова. – Електронні текстові дані (1 файл: 631 КБ). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. – 58 с.

Гриф надано Методичною радою КПІ ім. Ігоря Сікорського (протокол № 9 від 30.05.2019р.) за поданням Вченої ради факультету менеджменту та маркетингу (протокол № 8 від 25.03.2019 р.)

Електронне мережне навчальне видання

ПАТЕНТОЗНАВСТВО ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ: ПАТЕНТОЗНАВСТВО

Навчально-методичний комплекс

Укладачі: *Пермінова Світлана Олександрівна*, канд. пед. наук, доц.

Відповідальний редактор *Дергачова Вікторія Вікторівна*, д-р економ. наук, проф.

Рецензенти: *Круш Петро Васильович*, канд. економ. наук, проф.
Савчук Людмила Миколаївна, канд. економ. наук, доцент.

Навчально-методичний комплекс спрямовано на допомогу магістрам факультету менеджменту та маркетингу у засвоєнні необхідних теоретичних знань з кредитного модуля «Патентознавство» і використанні їх на практиці. Він містить навчально-тематичний план, типову програму дисципліни, методичні поради до вивчення тем, тематику практичних занять, а також питання до самостійного опрацювання тем і тестові завдання для самостійної перевірки знань. Надано рекомендації до організації самопідготовки студентів, окреслено вимоги до поточного та підсумкового контролю знань студентів.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
I. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ	6
II. ТИПОВА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ.....	7
III. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ТЕМ ДИСЦИПЛІНИ	13
IV. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	31
V. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ.....	39
V.1. Питання для самостійного опрацювання тем дисципліни	39
V.2. Тестові завдання для самостійної перевірки знань	43
VI. ПОТОЧНИЙ ТА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ.....	48
VI.1. Поточний контроль знань студентів.....	48
VI.2. Підсумковий контроль знань студентів	49
VII. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ.....	53

ВСТУП

Дисципліна «Патентознавство та інтелектуальна власність: патентознавство» належить до циклу професійно-орієнтованих дисциплін спеціалізацій: «Менеджмент і бізнес - адміністрування», «Менеджмент міжнародного бізнесу», «Менеджмент інвестицій та інновацій», «Логістика». Дисципліна тісно взаємодіє з такими предметами як «Правознавство», «Підприємницьке і трудове право», «Міжнародна торгівля», «Митна справа», «Міжнародні економічні відносини», «Трансфер технологій».

Актуальність курсу зумовлена тим, що у сучасних умовах патентні права та система їх захисту стимулюють глобальний інноваційний розвиток. Завдяки процедурі створення і захисту об'єктів промислової власності країни-продуценти інновацій мають додатковий стимул для розвитку нових технологій, а країни, що розвиваються можуть активно їх впроваджувати у виробництво. Міжнародне визнання прав інтелектуальної власності розглядається як регулюючий механізм, що сприяє та забезпечує динамічну конкуренцію і торгівлю між країнами.

Навчально-методичний комплекс спрямовано на допомогу студентам спеціальності: «Менеджмент» у засвоєнні необхідних теоретичних знань з дисципліни, набутті навичок і використанні їх на практиці.

Мета дисципліни: оволодіння знаннями і практичними навичками у сфері охорони, захисту та використання об'єктів промислової власності.

Завдання курсу: вивчення теоретичних засад і здобуття практичних навичок управління об'єктами промислової власності; підвищення ефективності функціонування інноваційних підприємств, державних установ та інших об'єктів інноваційної інфраструктури.

Засвоївши цей курс, фахівець повинен:

Знати:

- основні категорії та поняття дисципліни;
- економічний зміст патентного права;

- законодавчі, нормативні і правові засади управління об'єктами промислової власності;

- напрямки використання об'єктів промислової власності в діяльності підприємства;

- міжнародні аспекти співпраці в області патентного права;

- права та обов'язки власників охоронних документів на об'єкти промислової власності;

- процедури захисту об'єктів промислової власності у разі їх порушення.

Уміти:

- здійснювати облік нематеріальних активів підприємства;

- застосовувати методики оцінки об'єктів промислової власності;

- розробляти маркетингові стратегії організації щодо інноваційної продукції;

- визначати стратегію управління об'єктами промислової власності на підприємстві;

- управляти об'єктом промислової власності на етапах його життєвого циклу.

І. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

<i>Теми курсу</i>	Розподіл за семестрами та видами занять			
	<i>Всього</i>	<i>Лек.</i>	<i>ПЗ</i>	<i>СРС</i>
Розділ 1. Загальна характеристика патентного права				
<i>Тема 1.1. Патентне право</i>	3	2		1
<i>Тема 1.2. Об'єкти промислової власності та соціально-економічний розвиток суспільства</i>	3	2		1
<i>Тема 1.3. Система охорони об'єктів промислової власності</i>	4	2	1	1
<i>Тема 1.4. Суб'єкти патентного права: їх права та обов'язки</i>	3	2		1
Разом за розділом 1	13	8	1	4
Розділ 2. Організаційно-правові основи патентознавства				
<i>Тема 2.1. Правові й організаційні форми патентування винаходу, корисної моделі, промислового зразка</i>	5	2	1	2
<i>Тема 2.2. Патентування об'єктів промислової власності в іноземних державах</i>	5	2	1	2
<i>Тема 2.3. Правове регулювання засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг</i>	6	2	2	2
Разом за розділом 2	16	6	4	6
Розділ 3. Охорона нетрадиційних об'єктів ІВ				
<i>Тема 3.1. Правова охорона інтегральної мікросхеми (ІМС)</i>	3	2		1
<i>Тема 3.2. Право на раціоналізаторську пропозицію</i>	4	2	1	1
<i>Тема 3.3. Право на сорти рослин</i>	4	2		2
<i>Тема 3.4. Комерційна таємниця</i>	6	2	2	2
<i>Тема 3.5. Ліцензійні угоди на об'єкти промислової власності</i>	6	2	2	2
Разом за розділом 3	23	10	5	8
<i>Залік</i>	8	2	2	6
Всього годин	60	24	12	24

II. ТИПОВА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПАТЕНТНОГО ПРАВА

Тема 1.1. Патентне право

Поняття «об'єкти та суб'єкти патентного права». Патент як форма охорони об'єктів промислової власності. Патентно-ліцензійна політика та патентні дослідження в процесі створення ІВ. Структурні реформи та підвищення інноваційної активності шляхом збільшення частки інтелектуальної власності.

Поняття та ознаки винаходів. Класифікація об'єктів винаходів: пристрій, спосіб, речовина, штамп, винахід та їх застосування. Поняття корисної моделі. Характеристика промислового зразка.

Критерії патентоздатності винаходу, промислового зразка. Новизна винаходів (абсолютна, світова, відносна світова, локальна) та оцінка їх винахідницького рівня. Поняття «промислова придатність». Строк чинності патентних прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок.

Міжнародна система охорони патентного права: Паризька конвенція про охорону промислової власності, Страсбурзька угода про Міжнародну патентну класифікацію, Гаазька угода про міжнародне депонування промислових зразків, Локарнська угода про заснування міжнародної класифікації промислових зразків.

1.2. Об'єкти промислової власності та соціально-економічний розвиток суспільства

Власність як економічна категорія. Правова основа захисту власності як сукупність правових норм, що регулюють відносини, пов'язані з володінням, користуванням і розпорядженням власником його майном. Види

інтелектуальної власності. Промислова власність як специфічний вид власності.
Патентне право.

Об'єкти патентного права: об'єкти промислової власності, нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності.

Історія та еволюція промислової власності. Об'єкти промислової власності в системі інноваційної економіки. Роль промислової власності в економічному розвитку. Місце і роль промислової власності у соціальному розвитку держави. Соціально-економічні стратегії в країнах світового товариства.

Тема 1.3. Система охорони об'єктів промислової власності

Формування системи законодавства України у сфері патентного права. Гармонізація законодавства України у сфері захисту промислової власності до законодавства ЄС: сучасний стан і перспективи. Законодавство у сфері інноваційної, наукової та науково-технічної діяльності, розвитку пріоритетних напрямів науки і техніки.

Система органів управління у сфері охорони прав на об'єкти промислової власності: законодавча, судова, виконавча гілки влади у сфері охорони ІВ України. Діяльність Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, ДП Українського інституту промислової власності (Укрпатенту). Мережа недержавних організацій регулювання охорони промислової власності.

Функції, структура та напрями діяльності Всесвітньої організації інтелектуальної власності.

Тема 1.4. Суб'єкти патентного права: їх права та обов'язки

Поняття «суб'єкт патентного права». Первинні і похідні суб'єкти патентного права. Автор об'єкта промислової власності. Особисті немайнові права автора об'єкта промислової власності. Майнові (виключні) права автора об'єкта промислової власності. Заявники і правонаступники як суб'єкти

патентного права. Спільні права об'єкта промислової власності (співавторство).
Види співавторства. Право роботодавця.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ПАТЕНТОЗНАВСТВА

Тема 2.1. Правові й організаційні форми патентування винаходу, корисної моделі, промислового зразка

Правова система подачі заявки на винахід. Оформлення патентних прав: складання та подання заявки, пріоритет заявки. Експертиза заявки: попередня, формальна, кваліфікаційна. Реєстрація патенту. Публікації відомостей про видачу патенту, тимчасова правова охорона. Оскарження рішення за заявкою. Видача патенту. Процедура видачі патенту України, вартість набуття прав. Винаходи, що становлять державну таємницю.

Права власника, що впливають з патенту. Обов'язки, що впливають з патенту.

Використання патенту без згоди власника. Дії, які не визнаються порушенням прав власника патенту. Припинення дії патенту та визнання його недійсним.

Тема 2.2. Патентування об'єктів промислової власності в іноземних державах

Переваги зарубіжного патентування. Патентне законодавство Японії, США, країн ЄС. Патентування винаходу, корисної моделі в іноземних державах. Вартість патентування за різними зарубіжними патентними системами. Патентування за процедурою договору про патентну кооперацію (РСТ), порядок одержання Європейського патенту. Патентування винаходів за процедурою євразійської патентної Конвенції. Оформлення міжнародної заявки на винахід.

Патентна інформація і документація. Зміст патентних документів. Інформаційно-пошукові системи та традиційний патентний пошук. Методика проведення патентних досліджень технічного рівня, патентоспроможності, експертизи на патентну чистоту. Закордонні і вітчизняні патентні бази даних. Комп'ютерні мережі баз даних.

Реалізація патентних прав: права та обов'язки власника патенту, обмеження прав власника патенту, взаємовідносини співвласників патенту. Розподіл прав власності між державою, винахідником, установою.

Тема 2.3. Правове регулювання засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг

Знаки для товарів та послуг. Правова охорона знака в Україні. Суб'єкти права на знаки для товарів та послуг. Приклад оформлення заявки на знак для товарів і послуг. Експертиза заявки на знак. Права і обов'язки, що впливають із свідоцтва на знак. Оформлення міжнародної заявки. Захист прав на знаки для товарів і послуг. Використання знака.

Право на фірмове (комерційне) найменування. Право на найменування місця походження товару.

Міжнародно-правові аспекти охорони засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг.

РОЗДІЛ 3. ОХОРОНА НЕТРАДИЦІЙНИХ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Тема 3.1. Правова охорона інтегральної мікросхеми

Поняття інтегральної мікросхеми та її компонування. Право на реєстрацію топографії інтегральної мікросхеми. Реєстрація топографії інтегральної

мікросхеми. Експертиза заявки. Реєстрацією топографії ІМС. Видача заявнику свідоцтва.

Права, що впливають з реєстрації топографії інтегральної мікросхеми. Право попереднього користування.

Обов'язки власника прав на зареєстровану топографію інтегральної мікросхеми. Захист прав власника зареєстрованої топографії інтегральної мікросхеми.

Тема 3.2. Право на раціоналізаторську пропозицію

Поняття раціоналізаторської пропозиції. Право авторства на раціоналізаторську пропозицію.

Процедура подання заявки на раціоналізаторську пропозицію. Розгляд заявки на раціоналізаторську пропозицію.

Винагорода за використання раціоналізаторської пропозиції.

Тема 3.3. Право на сорти рослин

Поняття «сорт рослин» та критерії його охороноздатності. Умови та порядок набуття прав на сорт рослин. Заявка на сорт рослин. Експертиза заявки. Експертиза назви сорту. Державне випробування сорту. Строк чинності патенту на сорт рослин. Права та обов'язки правовласника на сорт рослин. Дії, які не визнаються порушенням майнового права власника сорту. Припинення чинності майнових прав на сорт. Обов'язки власника сорту. Захист прав на сорт рослин. Міжнародна конвенція по охороні нових сортів рослин.

Тема 3.4. Комерційна таємниця

Поняття про комерційну таємницю. Види та зміст нерозкритої науково-технічної інформації. Особливості конфіденційної інформації. Заходи щодо

збереження комерційної таємниці та конфіденційної інформації. Охорона комерційної таємниці органами державної влади. Часткова правова охорона нерозкритої інформації. Сутність поняття «ноу-хау», його оформлення та реєстрація. Комерційна реалізація ноу-хау. Канали витоку інформації для різних видів ноу-хау. Організаційні заходи захисту ноу-хау. Наукове відкриття.

Інтелектуальна власність в епоху Інтернет. Патентування методів ведення бізнесу електронної торгівлі, товарні знаки та назви доменів, копірайт з Інтернет. Правова охорона програм для ЕОМ.

Захист від недобросовісної конкуренції.

Тема 3.5. Ліцензійні угоди на об'єкти промислової власності

Сутність комерціалізації промислової власності. Способи комерціалізації промислової власності: інжиніринг, промислова кооперація, передача технологій в рамках спільних підприємств, технічна допомога, франшизинг, лізинг. Поняття та види ліцензійних угод: патентна ліцензія, безпатентна ліцензія, невиключна (проста) ліцензія, виключна ліцензія (ексклюзивна), повна ліцензія. Ліцензії та договори на ноу-хау. Опціонний договір на ноу-хау.

Договори на право використання патентів: ліцензійний договір, субліцензія, авторський договір на створення і використання комп'ютерних програм, договір комерційної концесії, договір комерційної субконцесії. Обов'язки правоволодільця. Обов'язки користувача.

III. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ТЕМ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПАТЕНТНОГО ПРАВА

Тема 1.1. Патентне право

Зміст

1. Поняття «об'єкти патентного права».
2. Патент як форма охорони об'єктів промислової власності та його роль в економічному розвитку країни.
3. Патентно-ліцензійна політика та патентні дослідження в процесі створення промислової власності.
4. Критерії патентоздатності об'єктів промислової власності та аналіз специфіки їх ринку.
5. Міжнародна система охорони патентного права.

Методичні поради до вивчення теми

Розпочати вивчення теми необхідно з визначення поняття «об'єкти патентного права». Розглянути патент як форму охорони об'єктів промислової власності та проаналізувати роль патенту і патентної статистики в економічному розвитку України. Для усвідомлення патентно-ліцензійної політики слід зупинитися на патентних дослідженнях в процесі створення інтелектуальної власності, структурних реформах і підвищенні інноваційної активності шляхом збільшення частки інтелектуальної власності.

Доцільно розглянути ознаки найважливіших об'єктів патентного права - винаходу, корисної моделі, а також умови надання їм правової охорони (критерії патентоздатності), оскільки ці об'єкти визначають розвиток науково-технічного прогресу та є основою інновацій, впровадження яких забезпечує економічне зростання і покращення добробуту суспільства.

Звернути увагу на те, що розвиток ринкової економіки та насичення потреб споживачів у товарах масового виробництва загострюють конкурентну боротьбу між товаровиробниками і суттєво змінюють її форми. Постіндустріальні тенденції еволюції розвинених країн виявляються в

зростанні вимог споживачів до якості, привабливості товарів і послуг, їхнього естетичного рівня, ергономічності, які перетворюються на важливі переваги економічного суперництва товаровиробників. Зазначених характеристик товарів досягають засобами художнього конструювання (дизайну), що поєднує прийоми техніки і мистецтва, надаючи виробам виразності, раціональності форми і композиційної цілісності. За цих обставин актуальності набуває вивчення промислового зразка як важливого об'єкта промислової власності.

Контрольні запитання

1. Яку роль відіграє патентування у сучасному економічному розвитку країн?
2. У чому спільність та відмінність винаходу і корисної моделі?
3. Який строк чинності патентних прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок?
4. Яка роль Паризької конвенції про охорону промислової власності в захисті об'єктів патентного права.

Рекомендована та використана література: [3-5,8,9,10,26,28]

Тема: 1.2. Об'єкти промислової власності та соціально-економічний розвиток суспільства

Зміст

1. Історія та еволюція промислової власності.
2. Об'єкти промислової власності в системі інноваційної економіки.
3. Роль промислової власності в економічному розвитку.
4. Місце і роль промислової власності у соціальному розвитку держави.
5. Соціально-економічні стратегії в країнах світового товариства.

Методичні поради до вивчення теми

Вивчаючи тему слід прийти до розуміння того, що першоосновою економічного і культурного розвитку суспільства є результати інтелектуальної діяльності людини - науково-технічної і художньої творчості. Інтелектуальна власність як невичерпний ресурс стає рушійною силою економічного і

культурного розвитку суспільства, що потребує з боку держави забезпечення максимально сприятливих умов для творчої реалізації громадян шляхом формування в країні системи її правової охорони.

Зробити акцент потрібно на тому, що створення такої національної системи має подвійну мету. З одного боку, необхідно законним чином оформити економічні та моральні права авторів і правовласників об'єктів промислової власності, а з іншого - стимулювати в рамках державної політики творчу активність громадян, сприяти поширенню і застосуванню її результатів, заохочувати чесну торгівлю. Одне із головних призначень системи її правової охорони полягає в тому, що вона заохочує винахідницьку діяльність і стимулює творчу активність громадян.

Дослідити місце і роль промислової власності в економічному розвитку держави, а також проаналізувати соціально-економічні стратегії в країнах світового товариства. Доречно зупинитись на сутності та структурі промислової власності, вивчивши економіко-правові відносини щодо об'єктів патентного права.

Аналізуючи вплив промислової власності на економічний розвиток доречним є вивчення каналів, за якими може здійснюватися такий вплив:

- 1) інформація про патенти полегшує передачу (трансфер) технологій і сприяє залученню прямих іноземних інвестицій;
- 2) патенти стимулюють наукові дослідження;
- 3) патенти є каталізатором нових технологій і бізнесу;
- 4) бізнес накопичує патенти і капіталізує їх шляхом передачі прав через ліцензійні угоди, внесення до статутного капіталу підприємств, використання у власному виробництві для отримання додаткового прибутку.

Слід усвідомити, що розвиток національної творчості має перспективи у разі, якщо автору гарантована авторська винагорода за його творчу працю, що є надійним захистом авторських прав, вигідним не тільки авторам, а й державі, усуваючи недобросовісну конкуренцію і сприяючи поповненню державної скарбниці за рахунок податків. Такі підходи потребують створення відповідної

адміністративної інфраструктури, яка б забезпечувала строге дотримання авторських прав.

Контрольні запитання

1. У чому полягає економічна причина необхідності охорони прав на об'єкти промислової власності?
2. Які цілі переслідує створення системи промислової власності в країні?
3. Що дає винахіднику і державі охорона і захист об'єктів промислової власності?
4. Які Ви знаєте соціальні та економічні стратегії розвитку промислової власності в зарубіжних країнах?

Рекомендована та використана література: [1-4, 8,13,17,21,29].

Тема 1.3. Система охорони об'єктів промислової власності

Зміст

1. Гармонізація законодавства України у сфері захисту промислової власності до законодавства ЄС: сучасний стан і перспективи.
2. Система органів управління у сфері охорони прав на об'єкти промислової власності: їх основні функції та співпраця.
3. Функції, структура та напрями діяльності Всесвітньої організації інтелектуальної власності.

Методичні поради до вивчення теми

У процесі ознайомлення з темою слід звернути увагу на формування системи законодавства України у сфері інтелектуальної власності. Проаналізувати сучасний стан і перспективи нормативно-правової бази та необхідність її гармонізації законодавству ЄС.

На особливу увагу заслуговує вивчення законодавства у сфері інноваційної, наукової та науково-технічної діяльності, що створює відповідні умови для розвитку пріоритетних напрямів науки і техніки.

Розглядаючи систему органів управління у сфері охорони прав на об'єкти промислової власності України звернути увагу на розподіл повноважень між

законодавчою, судовою та виконавчою гілками влади. Вивчити діяльність Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, ДП Українського інституту промислової власності (Укрпатенту), а також мережі недержавних організацій регулювання охорони промислової власності.

Контрольні запитання

1. Які чинники спонукають до гармонізації національного законодавства законодавству ЄС у сфері охорони промислової власності?
2. Які тенденції розвитку ринку промислової власності в Україні?
3. Які пріоритети у сфері інтелектуальної власності в Україні.
4. Які функції виконує Всесвітня організація інтелектуальної власності?

Рекомендована та використана література: [1-5, 9,10,13,14,16,18,23,24, 27]

Тема 1.4. Суб'єкти патентного права: їх права та обов'язки

Зміст

1. Поняття «суб'єкт патентного права».
2. Первинні і похідні суб'єкти патентного права.
3. Особисті немайнові та майнові права автора об'єкта промислової власності.
4. Заявники і правонаступники як суб'єкти патентного права.
5. Спільні права об'єкта промислової власності (співавторство). Види співавторства.
6. Право роботодавця.

Методичні поради до вивчення теми

Вивчення теми слід розпочати з аналізу суб'єктів патентного права (первинних і похідних) як осіб, яким можуть належати права володіння, легітимації, користування, розпорядження та захисту прав на результати їхньої інтелектуальної, творчої діяльності.

Розглянути зміст патентного права щодо особистих немайнових прав та майнових права промислової власності.

Проаналізувати права *заявників* як суб'єктів права на результат творчої діяльності, який ними заявляється як об'єкт промислової власності. Звернути увагу на права іноземних осіб та осіб без громадянства, які проживають чи мають постійне місцезнаходження поза межами України, і реалізують свої права через представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених), зареєстрованих відповідно до чинного законодавства.

Ознайомитися з інформацією щодо співпраці з патентним повіреним, який діє за дорученням особи, інтереси якої він представляє у Держпатенті та установах, що належать до сфери його управління, а також судових органах, кредитних установах, у відносинах з іншими фізичними та юридичними особами. Таке доручення засвідчується договором, довіреністю або іншим документом, який підтверджує його повноваження відповідно до законодавства.

Проаналізувати права *правонаступників* як суб'єктів права промислової власності (спадкоємців та осіб, яким автори чи їх спадкоємці передали свої виключні майнові права).

Розглянути спільні справа на об'єкт промислової власності та види співавторства (*нероздільне і роздільне співавторство*), а також права осіб, які не визнаються співавторами.

Увагу приділити правам роботодавця в сучасному національному законодавстві на об'єкти, створені у зв'язку з виконанням службових обов'язків.

Контрольні запитання

1. У чому різниця між поняттями «автор об'єкта промислової власності» та «суб'єкт патентного права»?
2. Які відмінності між первинними та похідними суб'єктами патентного права?
3. Якими правами володіє автор об'єкта промислової власності за національним законодавством?

4. У чому різниця між заявниками і правонаступниками як суб'єктами патентного права?
5. Як розподіляються права на об'єкт промислової власності, створений у співавторстві?
6. Якими правами щодо об'єктів промислової власності володіє роботодавець?

Рекомендована та використана література: [2,3,5,7,17,18,22]

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ПАТЕНТОЗНАВСТВА

Тема 2.1. Правові й організаційні форми патентування винаходу, корисної моделі, промислового зразка

Зміст

1. Правова система подачі заявки на винахід.
2. Оформлення патентних прав.
3. Права власника та обов'язки, що випливають з патенту.
4. Використання патенту без згоди власника.
5. Припинення дії патенту та визнання його недійсним.

Методичні поради до вивчення теми

У процесі вивчення теми доречно зупинитися на ознайомленні з порядком одержання патенту: даті подання заявки, пріоритеті винаходу, відкликанні та зміні заявки; експертизі заявки та оскарженні рішення експертизи; публікації відомостей про винахід, тимчасову правову охорону; процедурі видачі патенту України та вартості набуття прав; припиненні дії патенту та визнанні його недійсним.

Ознайомлення з методикою проведення патентних досліджень технічного рівня, патентоспроможності, експертизи на патентну чистоту передбачає зупинитися на аналізі закордонних і вітчизняних патентних баз даних, комп'ютерних мережах баз даних, патентній інформації і документації, змісті

патентних документів, інформаційно-пошукових системах та традиційних патентних пошуках.

Розглядаючи реалізацію патентних прав, слід вивчити права та обов'язки власника патенту, обмеження його прав, взаємовідносини співвласників патенту, а також розподіл прав власності між державою, винахідником та установою.

Контрольні запитання

1. Яка процедура одержання патенту в Україні?
2. В яких випадках відбувається припинення дії патенту та визнання його недійсним?
3. Які Ви знаєте види експертизи? Особливості проведення експертизи запатентованого винаходу, корисної моделі, промислового зразка.
4. Які права та обов'язки власника патенту?

Рекомендована та використана література: [3-5, 8,9,10,26,28]

Тема 2.2. Патентування об'єктів промислової власності в іноземних державах

Зміст

1. Переваги зарубіжного патентування.
2. Патентування за процедурою договору про патентну кооперацію (РСТ).
3. Оформлення міжнародної заявки на винахід.
4. Порядок одержання Європейського патенту.

Методичні поради до вивчення теми

Розпочати розгляд теми слід з усвідомлення доцільності патентування об'єктів промислової власності за кордоном та аналізу економіко-правових факторів, що впливають на прийняття рішення про отримання міжнародного патенту.

Для оформлення заявок на патентування винаходу і корисної моделі в іноземних державах доцільно проаналізувати патентне законодавство Японії,

США, країн ЄС, вартість патентування за різними зарубіжними патентними системами, патентування за процедурою договору про патентну кооперацію (РСТ), порядок одержання Європейського патенту, патентування винаходів за процедурою євразійської патентної Конвенції.

Розглянути практичні переваги отримання європейських патентів, процедуру подання заявки до Європейського патентного відомства на об'єкти промислової власності, які не вважаються винаходами відповідно до Європейської патентної Конвенції.

Контрольні запитання

1. У чому переваги зарубіжного патентування?
2. Як відбувається патентування об'єктів промислової власності в іноземних державах?
3. Яка процедура патентування за Договором про патентну кооперацію (РСТ)?
4. Який порядок одержання Європейського патенту?

Рекомендована та використана література: [3-5, 8-11,15,16,26,28,30,31]

Тема 2.3. Правове регулювання засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг

Зміст

1. Знаки для товарів і послуг.
2. Правова охорона знака в Україні.
3. Суб'єкти права на знаки для товарів і послуг.
4. Оформлення міжнародної заявки на знак.
5. Право на фірмове (комерційне) найменування та на найменування місця походження товару.

Методичні поради до вивчення теми

Розпочати вивчення теми слід із усвідомлення суспільних процесів поділу праці, глобалізації економіки та постіндустріальних перетворень розвинених

країн, що підвищують роль і значення засобів індивідуалізації суб'єктів господарювання, а також виробленої ними продукції, виконаних робіт та наданих послуг, покликаних допомогти споживачам зробити вибір на користь того чи іншого виробника.

Розглянути поняття «знаки для товарів та послуг», «фірмове найменування», «географічні зазначення», які набувають істотної економічної цінності, забезпечуючи зростання обсягів збуту продукції та підвищення прибутків фірми. Дослідити термінологічну невизначеність щодо засобів індивідуалізації товарів і послуг у законодавчих актах різних країн.

Слід зупинитися на трьох підходах до аналізу економічної ролі засобів індивідуалізації, а саме: ортодоксальному, стандартному мікроекономічному та неоінституційному, а також вивчити різні підходи до класифікації товарних знаків залежно від форми вираження (словесні, зображувальні, об'ємні, комбіновані, нетрадиційні), за кількістю та специфікою користувачів (індивідуальні, у спільній власності, колективні, сертифікаційні), за ступенем відомості (звичайні, загальновідомі, знамениті), за розрізняльною властивістю (з високою розрізняльною властивістю, навіювальні, описові).

Необхідно розглянути суб'єктів права та приклади оформлення заявки на знак для товарів і послуг. Доречно проаналізувати процес оформлення міжнародної заявки та особливості проведення експертизи заявки на знак.

Дослідити правову охорону знака в Україні, права і обов'язки, що впливають із свідоцтва на знак, право на фірмове (комерційне) найменування, на найменування місця походження товару, захист прав на знаки для товарів і послуг та використання знака.

Контрольні запитання

1. У чому специфіка фірмового найменування та географічного зазначення?
2. Які особливості проведення експертизи заявок на торговельні марки?
3. Як відбувається оформлення заявки на знак для товарів і послуг?
4. Які права і обов'язки власника, що впливають із свідоцтва на знак?

Рекомендована та використана література: [3-5, 8,10,12,13,16,25,26,28]

РОЗДІЛ 3. ОХОРОНА НЕТРАДИЦІЙНИХ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Тема 3.1. Правова охорона інтегральної мікросхеми

Зміст

1. Поняття інтегральної мікросхеми та її компонування.
2. Умови надання правової охорони топографії інтегральної мікросхеми.
3. Права, що випливають з реєстрації топографії інтегральної мікросхеми.
4. Обов'язки власника прав на зареєстровану топографію інтегральної мікросхеми.
5. Захист прав власника зареєстрованої топографії інтегральної мікросхеми.

Методичні поради до вивчення теми

За сучасних умов становлення і розвитку інформаційного суспільства слід ознайомитись з важливим об'єктом промислової власності - топографією інтегральної мікросхеми, яка використовується у виробництві напівпровідникових чипів і є найважливішою складовою електронних приладів.

Розглянути умови охороноздатності топографії інтегральної мікросхеми, а саме її оригінальність, суть якої полягає у тому, що: вона не створена шляхом прямого відтворення (копіювання) іншої топографії ІМС; має відмінності, що надають їй нові властивості; не була відомою у галузі мікроелектроніки до дати подання заявки до Установи або до дати її першого використання.

Проаналізувати обсяг прав автора або його правонаступників на топографію інтегральної мікросхеми, спільні права авторів, що створили топографію ІМС, а також права роботодавця чи його правонаступників, якщо об'єкт створено у зв'язку з виконанням службових обов'язків чи за спеціальним дорученням роботодавця.

Простежити процедуру реєстрації топографії інтегральної мікросхеми та вимоги до подання Заявки на об'єкт. Здійснити аналіз прав та обов'язків власника зареєстрованої топографії ІМС, а також розглянути випадки, коли відбувається порушенням прав власника зареєстрованої топографії ІМС, що

тягне за собою відповідальність згідно з чинним законодавством України, та коли не визнається порушенням прав власника ІМС.

Контрольні запитання

1. Що таке інтегральна мікросхема та її компонування?
2. Які права впливають з реєстрації топографії інтегральної мікросхеми?
3. Які обов'язки власника прав на зареєстровану топографію інтегральної мікросхеми?
4. Як захищаються права власника зареєстрованої топографії інтегральної мікросхеми?

Рекомендована та використана література: [3-5, 8,10,12,13,16,25,26,28]

Тема 3.2. Право на раціоналізаторську пропозицію

Зміст

1. Поняття раціоналізаторської пропозиції.
2. Процедура подання заявки на раціоналізаторську пропозицію.
3. Розгляд заявки на раціоналізаторську пропозицію.
4. Винагорода за використання раціоналізаторської пропозиції.

Методичні поради до вивчення теми

Вивчення теми передбачає ознайомлення з пропозицією, яка визнається раціоналізаторською, тобто новою і корисною для підприємства, якому вона подана, і передбачає створення або зміну конструкції виробів, технології виробництва, застосовуваної техніки або складу матеріалу.

Доречно звернути увагу на пропозицію, яка не визнається раціоналізаторською, якщо знижує надійність та інші показники якості продукції; погіршує умови праці, якість робіт; викликає або збільшує рівень забруднення навколишнього природного середовища; ставить лише завдання або тільки визначає ефект, що може бути одержаний від застосування пропозиції, без вказівки конкретного рішення; забезпечує досягнення позитивного ефекту шляхом заходів організаційного, а не технічного характеру (планування, фінансування, поліпшення стану робочих місць, упорядкування

системи матеріально-технічного забезпечення виробництва, обліку і звітності тощо); відноситься до умовних позначень, розкладів, правил гри, дорожнього руху, судноплавства, складання шкал, таблиць, діаграм, графіків, номограм, якщо вони не призводять до зміни конструкції приладів, що їх містять, або технології виробництва; зроблена працівником проектної організації, що здійснює авторський нагляд у процесі будівництва, по зміні проектних рішень.

Розглянути право авторства на раціоналізаторську пропозицію та порядок користування правами на рацпропозицію, створену у співавторстві, що визначається угодою між ними.

Вивчити особливості пропозиції інженерно-технічних працівників науково-дослідних, проектних, конструкторських, технологічних організацій та аналогічних підрозділів підприємств, які відносяться до розроблених цими працівниками проектів і можуть бути визнані раціоналізаторськими.

Звернути увагу на процедуру подання заявки на раціоналізаторську пропозицію та її розгляд на підприємстві, до діяльності якого вона відноситься, а також організаційно-технічні заходи, які здійснюються по пропозиції, що визнана підприємством раціоналізаторською, а саме: включення її у відповідні плани; видання наказів чи розпоряджень про використання пропозиції; зміна у зв'язку з пропозицією нормативно-технічної документації тощо.

Розглянути процедуру винагороди автору (співавторам) раціоналізаторської пропозиції, що виплачується у відповідності до законодавства України.

Контрольні запитання

1. Хто може бути автором раціоналізаторської пропозиції?
2. Як відбувається процедура подання заявки на раціоналізаторську пропозицію?
3. Яка установа розглядає заявку на раціоналізаторську пропозицію?
4. Яке матеріальне стимулювання за використання раціоналізаторської пропозиції отримує винахідник?

Рекомендована та використана література: [3-5, 8,10,12,13,16,25,26,28]

Тема 3.3. Право на сорти рослин

Зміст

1. Порядок набуття прав та одержання правового документу на сорти рослин.
2. Права та обов'язки правовласника на сорт рослин.
3. Дії, які не визнаються порушенням майнового права власника сорту.
4. Припинення чинності майнових прав на сорт.

Методичні поради до вивчення теми

У процесі вивчення теми необхідно з'ясувати, що *сорт* - це окрема група рослин (клон, лінія, гібрид першого покоління, популяція) в рамках нижчого із відомих ботанічних таксонів, яка може бути: визначена ступенем прояву ознак, що є результатом діяльності даного генотипу або комбінації генотипів; відрізнена від будь-якої іншої групи рослин ступенем прояву принаймні однієї з цих ознак; розглядатися як єдине ціле з точки зору її придатності для відтворення в незмінному вигляді цілих рослин сорту.

Ознайомитися з поняттям «*ботанічний таксон*» – це відособлена група рослин, споріднених між собою спільністю ознак і властивостей, завдяки чому їм можна присвоїти таксономічну категорію.

Знати *критерії охороноздатності* сорту рослин, тобто придатності для набуття права на нього як на об'єкт промислової власності, якщо за проявом ознак, породжених певним генотипом чи певною комбінацією генотипів, він є: новим; вирізняльним; однорідним; стабільним.

Розглянути умови та порядок набуття прав на сорт рослин в Україні та в іноземних державах, що здійснюється незалежно від національного патентування.

Ознайомитися з процедурою проведення експертизи заявки, що проводиться з метою встановлення відповідності сорту вимогам та підготовки обґрунтованих експертних висновків і рішень за заявкою.

Проаналізувати права та обов'язки правовласника сорту, а також дії, які не визнаються порушенням майнового права власника сорту та умови, за яких

здійснюється припинення чинності майнових прав на сорт уповноваженим органом.

Контрольні запитання

1. Яка процедура подання заявки на сорт рослин?
2. Як відбувається експертиза заявки на новий сорт?
3. Якими правами володіє власник патенту на сорт рослин?
4. Які дії не визнаються порушенням майнових прав власника сорту рослин?
5. У яких випадках відбувається припинення майнових прав патентовласника на сорт рослин?

Рекомендована та використана література: [3-5,8,10,12,13,16,25,26,28]

Тема 3.4. Комерційна таємниця

Зміст

1. Особливості конфіденційної інформації.
2. Заходи щодо збереження комерційної таємниці та конфіденційної інформації.
3. Охорона комерційної таємниці органами державної влади.
4. Сутність поняття «ноу-хау», його оформлення та реєстрація.
5. Комерційна реалізація ноу-хау.
6. Організаційні заходи захисту ноу-хау.

Методичні поради до вивчення теми

Зупинитися на понятті «комерційна таємниця» із зазначенням того, що конфіденційність є важливою ознакою ноу-хау, оскільки знання та досвід як невід'ємні складові інтелектуального капіталу відіграють все більш вагому роль у сучасній конкурентній боротьбі. Проаналізувати види та зміст нерозкритої науково-технічної інформації, особливості конфіденційної інформації та заходи щодо збереження комерційної таємниці та конфіденційної інформації, часткову правову охорону нерозкритої інформації та оформлення і реєстрацію опису „ноу-хау”.

Розглянути ознаками комерційної таємниці (інформаційність, конфіденційність, комерційна цінність, захищеність), та умови захисту органами державної влади від розголошення, приховування її (або надання недостовірної інформації), незаконного збирання з метою використання і, як наслідок, кримінальну, адміністративну, цивільно-правову та іншу відповідальність, які передбачені законодавством України.

Озайомитися з поняттям «ноу-хау» - сукупністю незапатентованої практичної інформації, що є результатом досвіду або випробувань і яка є: секретною, тобто не загальновідомою або легко доступною; значимою, тобто важливою та корисною для виробництва товарів за угодою; визначеною, тобто описаною у достатньо повний спосіб так, що можна підтвердити, що вона відповідає критеріям секретності та значимості.

Вивчити основні *причини* розголошення конфіденційної інформації, а саме: відсутність системи контролю за документообігом, публікаціями, рекламними повідомленнями; низьку кваліфікацію працівників; незнання встановлених на підприємстві вимог щодо її захисту, канали витоку інформації для різних видів ноу-хау.

Проаналізувати характерні ознаки ноу-хау (науково-технічна та економічна цінність, можливість практичного застосування, відсутність прямого захисту у вигляді промислового захисту, повна або часткова конфіденційність) та формами комерційної реалізації ноу-хау (безпосереднє використання ноу-хау власником, передача за договором іншій особі, вклад в якості частки в статутний капітал новостворюваного підприємства з метою отримання дивідендів як частини прибутку).

Розглянути організаційні заходи захисту ноу-хау в організації (розробка і введення в дію внутрішніх нормативних документів типу і положень про комерційну таємницю; визначення переліку відомостей, що становлять комерційну таємницю на даному підприємстві; присвоєння всім документам з інформацією, що охороняється відповідних грифів ступеня їх комерційної секретності; внесення до колективного договору, в правила внутрішнього

трудового розпорядку, в контракти з працівниками норм, що зобов'язують працівників дотримуватися встановлених правил щодо комерційної таємниці; забезпечення умов конфіденційності у цивільно-правових договорах, укладених з контрагентами (покупцями продукції та послуг, продавцями, торговими агентами і т. д.); забезпечення стабільності кадрового складу.

Контрольні запитання

1. У чому особливості конфіденційної інформації?
2. Які існують заходи збереження комерційної таємниці та конфіденційної інформації.
3. Які відомості не становлять комерційну таємницю?
4. Що таке «ноу-хау»?
5. Які існують принципи та організаційні заходи захисту ноу-хау?

Рекомендована та використана література: [1-5,6,7,10,13,17,20-22]

Тема 3.5. Ліцензійні угоди на об'єкти промислової власності

Зміст

1. Механізм комерціалізації промислової власності.
2. Основні способи розпорядження майновими правами об'єктів промислової власності в ринковій економіці.
3. Поняття та види ліцензійних угод.
4. Ліцензії та договори на ноу-хау.
5. Обов'язки право володільця та користувача.

Методичні поради до вивчення теми

Розпочати вивчення теми потрібно з усвідомлення реалій постіндустріального суспільства, в якому наука виступає потужним генератором нарощування інтелектуального потенціалу національної економіки, а комерціалізація результатів розумової праці забезпечує зростання її конкурентоспроможності в глобальному економічному просторі.

Комерціалізація інтелектуальної власності як складова обігу інтелектуального капіталу набуває інституціонального оформлення у

відповідних ринкових угодах. Тому доречно розглянути основні способи розпорядження майновими правами ІВ: продаж (відчуження) майнових прав, передача майнових прав шляхом ліцензування, проаналізувати сегменти ринку інтелектуальної власності та найпоширеніші форми передачі авторських прав на цих ринках.

Слід ознайомитися із ліцензійними угодами, їх структурою та класифікацією: за обсягом прав, що передаються ліцензіату (виключні – прості, виключні, повні, субліцензії), за способом охорони об'єктів промислової власності (патентні – патент, свідоцтво, безпатентні – незапатентовані рішення, інжинірингові послуги, секрети виробництва, ноу-хау), за специфікою правових норм (добровільні, примусові, відкриті), за об'єктами інтелектуальної власності, що виступають предметом угоди (винаходи, промислові зразки, товарні знаки, знаки обслуговування, ноу-хау, секрети виробництва, авторське право та суміжні права).

Оскільки найпоширенішим способом ліцензування товарних знаків за сучасних умов є франчайзинг, необхідно проаналізувати види франчайзингових угод, вигоди від їх використання та деякі негативні наслідки для франчайзі.

Завершення теми передбачає ознайомлення з формами виплати винагороди за ліцензію та розрахунками економічної ефективності ліцензування на основі залучення сучасних методів визначення ціни ліцензії.

Контрольні запитання

1. У чому перевага використання прав на об'єкти промислової власності у власному виробництві і передачею прав за ліцензійним договором?
2. Які переваги правоволодільцю дає внесення прав інтелектуальної власності до статутного капіталу підприємства?
3. У чому різниця між уступкою прав на об'єкт промислової власності і передачею прав за ліцензійним договором?
4. Які є ліцензії та договори на ноу-хау? Здійснити їх характеристику.
5. Світові тенденції патентування та ліцензування комп'ютерних програм.

Рекомендована та використана література: [1-5, 8,10,17,30]

IV. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття 1-2. Система охорони промислової власності

Зміст заняття

1. Роль промислової власності в економічному розвитку різних країн світу (Японія, США, ЄС).
2. Державна підтримка інтелектуальних досягнень в Україні та зарубіжних країнах.
3. Динаміка патентування в Україні та основні проблеми, які стримують патентну активність винахідників.
4. Основні завдання та функції ВОІВ. Співпраця ВОІВ та України.
5. Порівняльна характеристика українського законодавства у сфері охорони промислової власності та зарубіжних країн (ЄС, США).
6. Характеристика органів виконавчої гілки влади, що забезпечують діяльність та управління у сфері охорони інтелектуальної власності?
7. Діяльність та функції Державного підприємства «Український інститут промислової власності» («Укрпатент») та його філії «Український центр інноватики та патентно-інформаційних послуг».
8. Патентні війни та патентна політика світових промислових підприємств.

Методичні поради до проведення заняття

У процесі практичного заняття слід розглянути світові тенденції розвитку інноваційної діяльності та проаналізувати стимулюючу роль промислової власності в соціально-економічному розвитку суспільства, а також державну підтримку інтелектуальних досягнень в Україні та зарубіжних країнах. Здійснити порівняльну характеристику українського законодавства у сфері охорони промислової власності та країн ЄС і США.

Зупинитися на розгляді функцій, структури та напрямів діяльності Всесвітньої організації інтелектуальної власності (World Intellectual Property Organization або WIPO) як міжнародної урядової організації, що сприяє охороні прав на інтелектуальну власність шляхом розроблення й

адміністрування відповідних міжнародних правових документів; гармонізації національних законів і процедур у сфері інтелектуальної власності з міжнародними нормами; обміну інформацією у сфері інтелектуальної власності; врегулюванню спорів у галузі інтелектуальної власності серед суб'єктів приватного права, надає послуги міжнародним заявникам в отриманні патентних прав; юридичної та технічної допомоги країнам, що розвиваються та країнам з перехідною економікою та ін.

Література: [1-5,9,10,13,14,16,17,18,21,23,29]

Практичне заняття 3. Патентування об'єктів промислової власності в іноземних державах

Зміст заняття

1. Охарактеризувати системи патентування об'єктів промислової власності в іноземних державах.
2. Система патентування та діяльність патентних офісів у США, Японії, ЄС.
3. Аналіз кількості поданих заявок та отриманих патентів в Україні та за процедурою РСТ.
4. Процедура одержання європейського патенту.

Методичні поради до проведення заняття

На занятті студенти мають проаналізувати міжнародні *системи* отримання патенту на винахід або корисну модель в різних країнах світу: традиційну систему; регіональну систему; патентування по системі РСТ (Patent Corporation Treaty). Зупинитися на ґрунтовному вивченні системи РСТ, яка спрощує і полегшує способи звертання заявників до кількох країн про патентну охорону об'єктів промислової власності. Розглянути процедуру подачі міжнародної заявки до національного патентного відомства, Європейського патентного відомства (для Західної Європи) і до Міжнародного бюро ВОІВ.

Аналізуючи види міжнародного патентного пошуку Міжнародним пошуковим органом, необхідно зупинитися на: патентному пошуку за

виданими в Україні патентами; за виданими в інших державах патентами, (наприклад, США, Японії); патентному пошуку на світову новизну.

Зорієнтувати студентів на вивчення процедури та порядку видачі європейських патентів, що дає практичні переваги, які полягають в подачі єдиної заявки на одній мові (англійській, німецькій або французькій) в одне патентне відомство.

Література: [3-5,8,9,10,11,75,16,26,28,30,31]

Практичне заняття 4. Комерційна таємниця

Зміст заняття

1. Охорона комерційної таємниці і ноу-хау у міжнародному законодавстві.
2. Алгоритм створення та збереження комерційної таємниці суб'єкта господарювання: правові засади.
3. Положення про конфіденційну інформацію (комерційну таємницю) - базовий документ економічної безпеки фірми.
4. Сутність поняття «ноу-хау»: комерційна реалізація та організаційні заходи захисту.
5. Механізм державного регулювання конкуренції. Захист від недобросовісної конкуренції.

Методичні поради до проведення заняття

Вивчаючи поняття «комерційна таємниця», студенти мають проаналізувати склад і обсяг відомостей, що становлять комерційну таємницю, порядок захисту яких визначається керівником підприємства, та відомості, які не можуть становити комерційну таємницю, що визначено постановою Кабінету Міністрів України від 9 серпня 1993 року N 611 (611-93-п) «Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці».

Аналізуючи комерційну таємницю як самостійну економіко-правову категорію, що не підпадає ні під один правовий режим доречно розглянути алгоритм створення та збереження комерційної таємниці суб'єктом господарювання. Тому інформація, що становить комерційну таємницю, має

бути предметом адекватних існуючим обставинам заходів щодо збереження її конфіденційності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію.

Вивчаючи світовий досвід охорони комерційної таємниці, студенти мають приділити увагу розгляду *основних принципів* захисту «ноу-хау», які базуються на тому, що: «ноу-хау» має економічну цінність і належить тому, хто його створив або придбав законним шляхом; передача «ноу-хау» здійснюється на договірній основі або іншим способом відповідно до національного законодавства; «ноу-хау» захищається від незаконного присвоєння і розголошення.

Зупинитися на аналізі *причин*, які становлять основу неправомірного використання комерційної таємниці конкурентами, а саме: для поліпшення виробничої та комерційної діяльності організації (конкурента), що протиправно заволоділа комерційною таємницею, підвищення конкурентоспроможності продукції та ефективності виробництва, вибору оптимальної стратегії реалізації продукції та торгових переговорів; для завдання шкоди власнику комерційної таємниці, протидії реалізації продукції, руйнування виробничих і торговельних зв'язків; зриву торговельних переговорів та угод; зниження інвестиційних можливостей, підготовки та розповсюдження неправдивих відомостей про власника комерційної таємниці тощо.

Досліджуючи механізм державного регулювання конкуренції та захист від недобросовісної конкуренції, слід проаналізувати Кримінально-процесуальний кодекс України про адміністративні порушення, що містить ряд статей, які передбачають кримінальну відповідальність за «Незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю, якщо це спричинило істотну шкоду суб'єкту господарської діяльності, - караються штрафом від трьох тисяч до восьми тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Література: [1-5, 6, 7,10, 13, 17, 20-22]

Практичне заняття 5. Передумови та стимули розвитку промислової власності в ринковій економіці

Зміст заняття

1. У чому перевага використання прав на об'єкти промислової власності у власному виробництві і передачею прав за ліцензійним договором?
2. Які переваги правоволодільцю дає внесення прав інтелектуальної власності до статутного капіталу підприємства?
3. У чому різниця між уступкою прав на об'єкт промислової власності і передачею прав за ліцензійним договором?
4. Які є ліцензії та договори на ноу-хау? Здійснити їх характеристику.
5. Світові тенденції патентування та ліцензування комп'ютерних програм.

Методичні поради до проведення заняття

На практичному занятті доречно дослідити процес залучення об'єктів промислової власності в економічний оборот, тобто використання нематеріальних активів у господарській діяльності підприємств.

Проаналізувати способи комерціалізації промислової власності: інжиніринг, промислова кооперація, передача технологій в рамках спільних підприємств, технічна допомога, франшізінг, лізинг.

Розглянути угоди про передачу ліцензіаром ліцензіату прав на промислове і комерційне використання у певних межах винаходів, «ноу-хау», товарних знаків тощо на обумовлений термін за певну винагороду (*ліцензійні угоди*), які дозволяють використовувати в комерційних цілях: конструктивні розробки, технологічні розробки, методи, моделі, програмні засоби.

Ознайомитися з угодами про нерозголошення таємниці, що застосовуються для захисту ідей, інформації, даних, концепцій, не оформлених у вигляді захищеного об'єкта інтелектуальної власності (комерційна таємниця - нерозголошення сутності інновації; угоди Non-Disclosure Agreement, які підписується тільки у випадку, якщо є довіра до сторони, що бере на себе зобов'язання не розголошувати комерційну таємницю, а також є фінансова можливість зупинити подальше розголошення таємниці).

Доречно звернути увагу студентів на аналіз особливостей комерціалізації ноу-хау та видачу безпатентних ліцензій, які поділяють на два види: 1) чисті (самостійні) ліцензії, що продаються за самостійними договорами, які передбачають передачу прав на використання винаходів та ноу-хау. Якщо продаж чистих ліцензій супроводжується поставкою зразків обладнання та наданням інжинірингових послуг з їх освоєння, то у ліцензійні угоди, крім основних ліцензійних зобов'язань, включають додаткові зобов'язання з поставки та надання послуг; 2) супутні ліцензії, які продаються шляхом включення їх у контракти з поставки товарів, зокрема машин, обладнання, приладів, причому ціни та умови платежу за такі ліцензії можуть бути виділені окремо або включені у загальні суми контрактів.

Розглянути особливості та умови укладання опціонного договору на ноу-хау, якими є зобов'язання покупця використовувати технічну документацію та будь-яку інформацію, отриману від власника, тільки для цілей дослідної перевірки можливості використання ноу-хау, а також зберігати конфіденційність. При порушенні зобов'язання з конфіденційності, що спричинило розкриття ноу-хау покупець відшкодовує власнику понесені збитки. Не менш важливими умовами є гарантії власника ноу-хау тимчасово не пропонувати його нікому іншому, а також укласти передбачений опціонним договором основний договір про передачу ноу-хау з потенційним покупцем, який після дослідної перевірки, оцінивши можливість та економічну доцільність використання ноу-хау на своєму підприємстві, прийняв рішення про його придбання.

Література: [1-5, 8,10,14,17,23,27,30]

Практичне заняття 6. Правове регулювання засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг

Зміст заняття

1. Промисловий зразок та торговельна марка: співвідношення прав.
2. Найбільш успішні товарні знаки в Україні (за кордоном), їх роль в розвитку підприємства.

3. Методичні основи урахування факторів невизначеності і ризику при управлінні торговою маркою.
4. Географічні зазначення: характер прав, існуючі системи охорони та захист.

Методичні поради до проведення заняття

Аналізуючи економічну роль засобів індивідуалізації учасників товарного обороту, товарів і послуг студенти повинні виокремити три основні підходи: ортодоксальний, стандартний мікроекономічний та неоінституційний.

Теоретичний матеріал щодо товарних знаків та їх функцій передбачає аналіз законодавства провідних країн світу, яке надає їм правову охорону, оскільки сьогодні відсутній єдиний уніфікований термін, що використовується для ідентифікації товарів і послуг.

На занятті доречно, щоб студенти підготували приклади найбільш успішних товарних знаків, прослідкували процедуру їх реєстрації та спробували оформити заявку.

Література: [3-5, 8,10,12,13,16, 25,26,28]

V. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійна робота передбачає вивчення лекційного матеріалу, опрацювання додаткових наукових та спеціальних літературних джерел, поглиблений розгляд проблем, які виносяться для більш детального вивчення на практичні заняття; підготовку доповідей з проблемного питання; опрацювання тестових завдань з кожної теми, виконання індивідуальних завдань, що сприяє формуванню необхідних базових знань та дає можливість успішно оволодіти курсом «Патентознавство».

V.1. Питання для самостійного опрацювання тем дисципліни

Тема 1.1. Патентне право

1. Яке місце патентного права в економічному, технологічному та науковому розвитку країн?
2. Які критерії патентоздатності об'єктів промислової власності?
3. Які відмінності між винаходом та корисною моделлю?
4. Яка мета Страсбурзької угоди про Міжнародну патентну класифікацію?
5. Яка ціль підписання Гаазької угоди про міжнародне депонування промислових зразків?
6. Що стало фактором підписання Локарнської угоди про заснування міжнародної класифікації промислових зразків?

Тема: 1.2. Об'єкти промислової власності та соціально-економічний розвиток суспільства

1. Як розкривається зміст власності в економічному сенсі?
2. Охарактеризувати правову основу захисту промислової власності.
3. Які відмінності права власності на об'єкти промислової власності від права власності на матеріальні об'єкти?
4. Дати визначення основним об'єктам промислової власності.

Тема 1.3. Система охорони об'єктів промислової власності

1. На базі чого сформована система законодавства України у сфері патентного права?
2. Яка роль законодавчої, судової, виконавчої гілок влади у сфері охорони об'єктів промислової власності в Україні?
3. Яке місце Міністерства економічного розвитку і торгівлі України в системі охорони об'єктів промислової власності?
4. Які функції виконує ДП Український інститут промислової власності (Укрпатент)?
5. Яким чином недержавні організації регулюють охорону промислової власності?

Тема 1.4. Суб'єкти патентного права: їх права та обов'язки

1. Якими правами володіють автори об'єктів промислової власності та суб'єкти патентного права?
2. Якими правами володіють заявники і правонаступники прав промислової власності?
3. Як відбувається оформлення спільних прав в процесі створення об'єкта промислової власності?
4. Якими правами щодо об'єктів промислової власності володіє роботодавець?

Тема 2.1. Правові й організаційні форми патентування винаходу, корисної моделі, промислового зразка

1. Які етапи процедури оформлення патентних прав?
2. Які цілі державної експертизи заявки?
3. Як здійснюється реєстрація патенту?
4. Якими правами володіє патентовласник?
5. Які обов'язки власника патенту?
6. Яка можливість використання патенту без згоди власника?

7. У яких випадках припиняється дія патенту та він визнається недійсним?

Тема 2.2. Патентування об'єктів промислової власності в іноземних державах

1. Які існують системи патентування об'єктів промислової власності в іноземних державах?

2. Як відбувається оформлення міжнародної заявки на винахід?

3. Яка методика проведення патентних досліджень технічного рівня, патентоспроможності, експертизи на патентну чистоту?

4. Як працюють інформаційно-пошукові системи та традиційний патентний пошук?

Тема 2.3. Правове регулювання засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг

1. Як відбувається правова охорона знаків для товарів та послуг в Україні?

2. Хто являється суб'єктом права на знаки для товарів та послуг?

3. Як відбувається оформлення міжнародної заявки на знаки для товарів та послуг?

4. Як захищаються права на знаки для товарів і послуг?

5. У чому специфіка фірмового найменування?

6. Як оформлюються права на найменування місця походження товару (географічне зазначення)?

Тема 3.1. Правова охорона інтегральної мікросхеми

1. Як відбувається процес реєстрації топографії інтегральної мікросхеми?

2. Якими правами володіє власник свідоцтва на топографію інтегральної мікросхеми?

3. Які обов'язки власника прав на зареєстровану топографію інтегральної мікросхеми?

4. Як захищаються права власника зареєстрованої топографії інтегральної мікросхеми?

Тема 3.2. Право на раціоналізаторську пропозицію

1. У чому сутність раціоналізаторської пропозиції як об'єкта промислової власності?

2. Хто володіє правом авторства на раціоналізаторську пропозицію?

3. Якими правами володіє автор раціоналізаторської пропозиції?

4. Як відбувається процес розгляду заявки на раціоналізаторську пропозицію та видача свідоцтва?

5. Як розраховується дохід від використання раціоналізаторської пропозиції підприємством?

Тема 3.3. Право на сорти рослин

1. Які умови та порядок набуття прав на сорт рослин?

2. Як відбувається державне випробування сорту?

3. Який строк чинності патенту на сорт рослин?

4. Якими права та обов'язками володіє патентовласник на сорт рослин?

5. Яка мета Міжнародної конвенції по охороні нових сортів рослин?

Тема 3.4. Комерційна таємниця

1. Як здійснюється державна охорона комерційної таємниці?

2. У чому специфіка охорони методів ведення бізнесу в зарубіжних країнах?

3. Який вплив Інтернету на охорону об'єктів промислової власності?

4. Як відбувається правове регулювання ІТ-галузі?

5. Як відбувається процес комерційної реалізації ноу-хау?

Тема 3.5. Ліцензійні угоди на об'єкти промислової власності

1. Який механізм комерціалізації промислової власності?

2. Які існують основні способи розпорядження майновими правами об'єктів промислової власності в ринковій економіці?
3. Яке практичне значення ліцензійних угод?
4. Як класифікуються ліцензійні угоди?

V.2. Тестові завдання для самостійної перевірки знань

1. Індивідуальний інтелектуальний ресурс – це:

- а) інтелект конкретного колективу підприємства (їх знання, вроджені задатки й набуті навички);
- б) основа стратегічного розвитку країни;
- в) реалізована спроможність особистості засвоювати та нагромаджувати, творити і використовувати знання, ідеї для соціально-економічного, науково-технічного, духовно-культурного та іншого розвитку.

2. Формування інтелектуального капіталу в процесі господарської діяльності здійснюється за рахунок:

- а) фінансового, людського капіталу, матеріальних та нематеріальних активів;
- б) тільки фінансових активів;
- в) людського капіталу та інтелектуальних активів.

3. Корисна модель – це:

- а) нове технічне рішення, що не впливає із існуючого рівня техніки і є промислово придатним;
- б) технічне рішення, що впливає із існуючого рівня техніки і є промислово придатним;
- в) є новою, має винахідницький рівень і придатна для промислового використання.

4. Не є об'єктами інтелектуальної власності:

- а) твори літератури;
- б) офіційні документи;
- в) фонограми і відеограми;

г) системи організації виробництва.

5. *Винаходи, корисні моделі, промислові зразки, топографії інтегральних мікросхем, секретні об'єкти, захист від недобросовісної конкуренції є об'єктами:*

- а) науково-технічної інформації;
- б) промислової власності;
- в) суміжних прав;
- г) авторського права.

6. *Всесвітня організація інтелектуальної власності – це:*

- а) організація міжнародного співробітництва в рамках охорони інтелектуальної власності;
- б) підрозділ Комісії європейських співтовариств;
- в) спеціалізована установа Організації Об'єднаних Націй.

7. *До виконавчих органів з питань захисту інтелектуальної власності не входить:*

- а) Міжвідомчий комітет з проблем захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності;
- б) Український центр інноватики та патентно-інформаційних послуг;
- в) Міністерство економічного розвитку і торгівлі України.

8. *Що з перерахованого є ноу-хау?*

- а) комерційні секрети;
- б) комп'ютерні програми;
- в) топографії інтегральних мікросхем;
- г) технічна документація.

9. *Документ, що засвідчує авторство на винахід та виключне право на його використання протягом певного строку – це:*

- а) патент;
- б) ліцензія;
- в) товарний знак;
- г) ноу-хау.

10. У чому полягає практична перевага порядку видачі європейських патентів?

- а) в прискореному процесі отримання патенту;
- б) в необов'язковому проходженні експертизи;
- в) в подачі єдиної заявки на одній мові до одного патентного відомства;
- г) усі відповіді вірні.

11. Реалізацію патентних прав та контроль за правомірністю їх використання третіми особами здійснює:

- а) патентне відомство;
- б) державні установи.

12. Чи дійсний патент на винахід в інших державах?

- а) так;
- б) ні.

13. Відкриття — це:

а) технічне рішення в будь-якій галузі суспільно-корисної діяльності, яке відповідає умовам патентоспроможності, тобто є новим, має винахідницький рівень і придатне для використання;

б) встановлення невідомих раніше об'єктивно існуючих закономірностей, властивостей і явищ матеріального світу, які вносять докорінні зміни у рівень пізнання і є абсолютно новим науковим досягненням світового масштабу;

в) конструктивне вирішення виробу, що визначає його зовнішній вигляд, придатне для відтворення промисловим способом.

14. Термін дії патенту на винахід:

- а) 20 років;
- б) 15 років;
- в) 10 років.

15. Не визнається порушенням прав використання запатентованого винаходу (корисної моделі):

а) у конструкції чи під час експлуатації транспортного засобу іноземної держави, який тимчасово або випадково перебуває у водах, повітряному

просторі чи на території України за умови, що винахід (корисна модель) використовується виключно для потреб зазначеного засобу, без комерційної мети;

б) з науковою метою або як експеримент, за надзвичайних обставин (стихійного лиха, катастрофи, епідемії тощо);

в) для разового виготовлення ліків в аптеках за рецептом лікаря;

г) усі відповіді правильні.

16. Об'єктом винаходу не може бути:

а) продукт (пристрій, речовина тощо) або процес у будь-якій сфері технології;

б) плани, умовні позначення; розклади та правила;

в) топографії мікросхем, сорти рослин і породи тварин;

г) результати художнього конструювання.

17. Патент як категорія інтелектуальної власності — це:

а) техніко-правовий документ, що засвідчує визнання заявленої пропозиції винаходом, корисною моделлю, авторство на них, пріоритет, та який наділяє державу правами монопольного використання і розпорядження зазначеними об'єктами;

б) техніко-правовий документ, який засвідчує визнання заявленої пропозиції винаходом, корисною моделлю чи промисловим зразком, авторство на них, пріоритет і право власності на зазначені об'єкти;

в) техніко-правовий документ, що засвідчує визнання пропозиції винаходом, авторство, пріоритет винаходу, що закріплює за автором права і пільги, передбачені законодавством.

18. Дострокове припинення прав патентоволодільця можливо -

а) за невідповідності запатентованого об'єкту умовам видачі патенту;

б) у разі несплати зборів за підтримку прав;

в) у разі подання заявки з порушенням прав інших осіб;

г) усі відповіді вірні.

19. Сорти рослин відносяться до:

- а) нетрадиційних об'єктів інтелектуальної власності;
- б) об'єктів промислової власності;
- в) об'єктів авторського права;
- г) об'єктів суміжних прав.

20. За якої умови раціоналізаторська пропозиція може бути визнана корисною?

- а) її використання дає змогу підвищити економічну ефективність виробництва;
- б) її використання дає змогу одержати кращий дохід (прибуток);
- в) застосування її дає змогу одержати інший позитивний ефект;
- г) усі відповіді вірні.

Ключі до тестів

1 – в	11 – а
2 – а	12 – б
3 – а	13 – б
4 – б	14 – а
5 – б	15 – г
6 – а	16 – б
7 – в	17 – б
8 – а	18 – г
9 – а	19 – а
10 – в	20 – г

VI. ПОТОЧНИЙ ТА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

VI.1. Поточний контроль знань студентів

Поточний контроль знань студентів протягом вивчення кредитного модуля включає:

- 1) відповіді на практичних заняттях;
- 2) експрес-контролі;
- 3) модульний контроль;
- 4) реферативну роботу.

Відповіді на практичних заняттях.

Під час проведення практичних занять студенти відповідають на поставлені запитання викладача, виконують ситуаційні вправи та кейси.

Модульна контрольна робота

Метою модульної контрольної роботи є виявлення рівня засвоєних студентом знань. Модульна контрольна робота складається з двох частин та включає:

1. Контрольну роботу 1 за розділом: «Загальна характеристика патентного права». Мета контрольної роботи – виявити рівень знань студентів за темами: патентне право; об'єкти промислової власності та соціально-економічний розвиток суспільства; система охорони об'єктів промислової власності; суб'єкти патентного права: їх права та обов'язки; правові й організаційні форми патентування винаходу, корисної моделі, промислового зразка; патентування об'єктів промислової власності в іноземних державах.

2. Контрольну роботу 2 за розділом: «Організаційно-правові основи патентознавства», «Охорона нетрадиційних об'єктів інтелектуальної власності». Мета контрольної роботи – виявити рівень знань студентів за темами: правове регулювання засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг; правова охорона інтегральної мікросхеми (ІМС); право на раціоналізаторську пропозицію; право на сорти рослин; комерційна таємниця; ліцензійні угоди на об'єкти промислової власності.

VI.2 Підсумковий контроль знань студентів

Семестрову атестацію студента проводять за результатами підсумкового значення рейтингу з дисципліни. Рейтингова оцінка (RD), семестрова атестація з якого передбачена у вигляді заліку, формується як сума всіх рейтингових балів і складає 100 балів.

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання

1. Робота на практичних заняттях

Ваговий бал – 12. Відповідь студента має бути представлена відповідно до тематики практичного заняття. Максимальна кількість балів за 2 відповіді - 24 бали.

Критерії оцінювання:

- «відмінно», повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації) – 12-10 балів;
- «добре», достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації), або повна відповідь з незначними неточностями – 9 - 8 балів;
- «задовільно», неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації) та незначні помилки – 7 - 6 балів;
- «незадовільно», відповідь не відповідає вимогам на «задовільно» – 0 балів.

Одному або двом кращим студентам на кожному практичному занятті може додаватися як заохочування 1 бал.

Відповідь має охоплювати завдання із самостійної роботи студента, підготовку практичних матеріалів з проблем промислової власності, розробку кейсів з дисципліни, доповнення до тем, винесених на обговорення.

2. Прояв активності на практичних заняттях

Ваговий бал – 2. Максимальна кількість балів за весь період дорівнює 2 бали $\times 6 = 12$ балів.

3. Модульний контроль

Ваговий бал – 12. Максимальна кількість балів за всі контрольні роботи дорівнює $12 \text{ б} \times 2 = 24$ бали.

Критерії оцінювання:

- «відмінно», повні відповіді на теоретичні запитання і вірні відповіді на всі тестові завдання – 24 - 23 бали;
- «добре», присутні неточності у відповідях на теоретичні питання або від 1 до 4 невірних відповідей на тести – 22 - 20 балів;
- «задовільно», робота містить помилки у відповідях на теоретичні запитання і від 4 до 6 невірних відповідей на тести – 19-15 балів;
- «незадовільно», відповідь не відповідає вимогам на «задовільно» – 0 балів.

4. Експрес-контроль

Ваговий бал – 5. Максимальна кількість балів на всіх практичних заняттях дорівнює 5 балам $\times 5 = 25$ балів.

Критерії оцінювання:

- «відмінно», правильні відповіді (не менше 90% потрібної інформації) – 5 – балів;
- «добре», достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації) – 4 бали;
- «задовільно», неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації) – 3 бали;
- «незадовільно», відповідь не відповідає вимогам на «задовільно» – 0 балів.

5. Реферативна робота

Ваговий бал – 15

Критерії оцінювання:

- «відмінно», творчий підхід до розкриття проблеми з практичними прикладами або з використанням останніх статистичних вітчизняних і зарубіжних звітів, зарубіжних Інтернет-сайтів – 15-13 балів;
- «добре», в роботі відсутнє дослідження, представлено лише загальновідомі факти – 12-10 балів;

- «задовільно», робота компілятивного рівня, містить застарілі дані, відсутні висновки та пропозиції, або тему розкрито неповністю – 9-7 бали;
- «незадовільно», тему не розкрито – 0 балів.

За кожний тиждень запізнення з поданням реферату від встановленого терміну нараховується штрафний (–1) бал.

Заохочувальні бали:

- за написання наукових статей та тез на конференції надається від 5 до 20 заохочувальних балів.

Умови позитивної проміжної атестації

Для отримання «зараховано» з першої проміжної атестації (8 тиждень) студент матиме не менше ніж 26 балів (за умови, якщо на початок 8 тижня згідно з календарним планом контролю заходів «ідеальний» студент має отримати 46 балів).

Для отримання «зараховано» з другої проміжної атестації (14 тиждень) студент матиме не менше ніж 34 бали (за умови, якщо на початок 14 тижня згідно з календарним планом контрольних заходів «ідеальний» студент має отримати 54 бали).

Розрахунок шкали (R) рейтингу:

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру складає:

$$R_c = 24+12+24+25+15 = 100 \text{ балів}$$

Рейтингова оцінка формується як сума всіх вагових балів контрольних заходів протягом семестру, а також заохочувальних балів.

Необхідною умовою допуску до заліку є попередня рейтингова оцінка з кредитного модуля **не менше 40 балів разом з реферативною роботою.**

Студенти, які набрали **60 балів і більше та виконали реферативну роботу** мають право на залік «автоматом». Студенти, які протягом семестру набрали **менше 60 балів та виконали реферативну роботу, а також ті, хто бажає підвищити оцінку,** зобов'язані виконувати залікову контрольну роботу. При цьому до балів за реферативну роботу додаються бали за залікову контрольну роботу і ця рейтингова оцінка є остаточною.

Для отримання студентом відповідних оцінок його рейтингова оцінка **RD** переводиться згідно з таблицею:

RD (Кількість балів)	Традиційна залікова оцінка
95...100	відмінно
85...94	дуже добре
75...84	добре
65...74	задовільно
60...64	достатньо
менше 60	незадовільно
RD < 40 або/та не виконано реферативну роботу	не допущений

VI.3. Приклади завдання до залікової контрольної роботи

Загальна кількість балів за виконання залікової контрольної роботи складає: 85 балів

Завдання 1	оцінюється у 20 балів
Завдання 2	оцінюється у 20 балів
Завдання 3	оцінюється у 20 балів
Завдання 4	оцінюється у 25 балів

Завдання № 1

Завдання I. Проаналізувати право на раціоналізаторську пропозицію.

Завдання II. Розглянути право на фірмове (комерційне) найменування.

Завдання III. Пояснити зміст терміну «патентоздатність» та розкрити його на конкретних прикладах.

Завдання IV. Дати аргументовану відповідь відносно ситуації, яка склалась на підприємстві.

При виконанні трудових обов'язків працівник Коновалюк створив винахід "Пристрій для виміру електричного струму". Вважаючи, що йому належать особисті немайнові і майнові права інтелектуальної власності, він подав заявку з метою отримання охоронного документу на зазначений об'єкт. Довідавшись про це, роботодавець, оскільки в трудовому договорі не було вирішено питання розподілу прав на створені винаходи, звернувся до юриста з проханням дати роз'яснення, які права він має на цей об'єкт і яким чином він

може їх реалізувати та захистити.

Який винахід визнається службовим? Як розподіляються права між працівником і роботодавцем на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору?

Завдання № 2

Завдання I. Охарактеризувати суб'єктів права промислової власності з позицій цивільно-правових відносин у частині права кожного володіти, користуватися і розпоряджатися результатами творчої діяльності.

Завдання II. Здійснити аналіз патентного права.

Завдання III. Описати порядок одержання патенту в Україні.

Завдання IV. Обґрунтувати відповідь. *Чи маєте Ви право звернутися з позовом до підприємства про відшкодування морального збитку за затримку в укладенні угоди, а також виплаті матеріальної винагороди за проведену роботу по створенню промислового зразка?*

Завдання № 3

Завдання I. Визначити роль промислової власності в економічному розвитку держави.

Завдання II. Розглянути процедуру подання заявки на одержання патенту на винахід, корисну модель, промисловий зразок.

Завдання III. Проаналізувати переваги та недоліки процесу патентування об'єктів промислової власності.

Завдання IV. Розглянути ситуацію і дати обґрунтовану відповідь на запитання: У якому порядку оформляється, подається заявка на винахід, створений автором у зв'язку з виконанням службового завдання? Чи має право автор отримати патент на своє ім'я?

Інженер заводу "Маяк" створив за завданням адміністрації технічний пристрій, що відповідає вимогам, які пред'являються до винаходів, і подав на нього заявку до Патентного відомства. Однак йому було відмовлено у видачі

патенту із зазначенням на недотримання встановленого порядку охорони винаходу, створеного автором у зв'язку з виконанням службового завдання.

Завдання № 4

Завдання I. Проаналізувати право на реєстрацію компонування інтегральної мікросхеми та його захист.

Завдання II. Дати визначення гудвілу та охарактеризувати його з позицій нематеріального активу підприємства.

Завдання III. Описати розподіл прав між роботодавцем та винахідником у процесі службового винаходу.

Завдання IV. Розглянути ситуацію і дати обґрунтовану відповідь.

Група осіб отримала патент на спосіб отримання палива для двигунів внутрішнього згорання. Спочатку за згодою всіх співвласників патенту ними було укладено кілька ліцензійних угод, винагороду за якими розподілялась між усіма патентовласниками порівну. Однак в подальшому між ними виникли розбіжності, пов'язані з розподілом винагороду. Зокрема, група патентовласників, які активно займалися роботою по комерційній реалізації розробки, вважала, що їх частка винагороду повинна бути збільшена. Крім того, вони вказують, що деякі особи включені до складу патентовласників без достатніх підстав, оскільки не брали безпосередньої участі у створенні розробки.

Їх противники, не оспорюючи по суті останнього доказу, вказували, що без їх участі в числі заявників патент на дану розробку взагалі не міг бути отриманий групою осіб, так як базою для створення розробки послужили результати науково-дослідної роботи, досягнуті при виконанні ними службового завдання в період їх роботи в НДІ. Сторони звернулися до юриста за консультацією.

Які роз'яснення повинні бути дані? Як використовується запатентована розробка, якщо між співвласниками патенту не може бути досягнута угода?

VII. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

Основна література

1. Дергачова В.В., Пермінова С.О. Інтелектуальна власність: навчальний посібник / В. В. Дергачова, С. О. Пермінова; за ред. О. А. Гавриша – К.: НТУУ «КПІ», 2015. – 416 с.: 23 іл.

2. Пермінова С.О. Дистанційний курс «Інтелектуальна власність» для студентів, що навчаються за спеціальностями: «Менеджмент організацій і адміністрування», «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності», «Менеджмент інноваційної діяльності» 8.18010012 «Управління інноваційною діяльністю» (на базі e-learning платформи системи Moodle) (із грифом «Рекомендовано Методичною радою НТУУ «КПІ» протокол №9 від 15 квітня 2014р. (додаток 4-й), Сертифікат НМП №4110). [Електронний ресурс] / С.О. Пермінова // [Електронне видання] - Режим доступу : <http://moodle.udc.ntu-kpi.kiev.ua/moodle/course/view.php?id=449>. [7.7 д.а. – 0,5 Мбайт]

3. Пермінова С.О. Навчальне видання: Методичні вказівки до вивчення дисципліни «Інтелектуальна власність» для студентів спеціальностей: "Менеджмент організацій і адміністрування", "Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності", "Менеджмент інноваційної діяльності", "Управління інноваційною діяльністю" в електронному вигляді із Грифом «Рекомендовано Вченою радою ФММ» (Протокол № 8 засідання Вченої ради ФММ від 26.03. 2012 року) [Електронне навчально-методичне видання].

4. Пермінова С.О. Навчальне видання: Методичні вказівки до самостійної роботи студентів з дисципліни «Інтелектуальна власність» галузі знань 0306 «Менеджмент і адміністрування» за спеціальностями: 8.03060101 "Менеджмент організацій і адміністрування" 8.03060104 "Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності" 8.03060102 "Менеджмент інноваційної діяльності" для напрямку підготовки: «Специфічні категорії», спеціальності 8.18010012 "Управління інноваційною діяльністю" в електронному вигляді із Грифом «Рекомендовано Вченою радою ФММ» (Протокол № 8 засідання

Вченої ради ФММ від 28.02.2016 року) [Електронне навчально-методичне видання].

5. Пермінова С.О. Пакет комплексних контрольних робіт «Інтелектуальна власність» для студентів галузі знань: 0306 «Менеджмент і адміністрування» спеціальностей: «Менеджмент організацій і адміністрування», «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності», «Менеджмент інноваційної діяльності», напряму підготовки: «Специфічні категорії» спеціальності 8.18010012 «Управління інноваційною діяльністю» (Ухвалено методичною комісією ФММ Протокол №14 від 06.06.12р., рекомендовано кафедрою промислового маркетингу №17-11 від 14.06.2012р.)

6. Наукова діяльність, Патентознавство. Інтелектуальна власність : підручник /Укладачі: Г.О. Оборський, І.М. Чістякова, Д.Д. Татакі, О.С. Білоусов, І.К.Кривдіна, В.П.Кубко, С.Х. Яворський. – К : Каравела, 2016.- 232 с.

7. Інтелектуальна власність : навчальний посібник для вищ навч. закладів. /Г.М.Остапович, О.М. Стороженко, Г.В. Уманців, О.В. Фомін. – К. :Київ. нац.торг.-економ. ун-т, 2012. – 456 с.

8. Збірник законодавчих актів України з питань інтелектуальної власності. /Уклад. В.О.Жаров, Н.В.Максимова — К. : ТОВ «Альфа-ПК», 2006. — 433 с.

9. Коваль В.О. Основи інтелектуальної власності : підручник. /В.О.Коваль, І.І.Верба. – Севастополь : ННУЯЕтаП., 2011. – 240 с.

10. Кірін Р.С. Інтелектуальна власність : підручник для вищих навчальних закладів /Р.С. Кірін, В.Л. Хоменко, І.М. Коросташова. – Дніпропетровськ : НГУ, 2012. – 320 с.

11. Мікульонок І.О. Інтелектуальна власність : навчальний посібник. /І.О.Мікульонок. – 3-тє вид., перер. та доповн. – К.: НТУУ «КПІ», 2011. – 240 с.

12. Романюк О.І. Інтелектуальна власність : навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей /О.І. Романюк; Донецький національний університет економіки і торгівлі імені М.Туган-Барановського. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2012. – 268 с.

13. Сусліков Л. М. Патентознавство: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Л.М. Сусліков. - К.: ІДНЛ, 2005. - 232с.

14. Фордзюк Ю.І. Основи інтелектуальної власності : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів /Ю.І. Фордзюк, В.М. Кабацій; Монмолспорту України, Мукачівський державний університет. – Київ : Кондор, 2012. – 206 с.

15. Цыбулев П.Н. Маркетинг интеллектуальной собственности. – К. : Ин-т интел. собств. и права, 2004. – 184 с.

16. Черевко Г.В. Інтелектуальна власність : навчальний посібник. – К.: Знання 2008. - 412 с.

Додаткова література

17. Антонов В. М. Інтелектуальна власність і комп'ютерне авторське право / В.М. Антонов. - К. : КНТ, 2005. — 520с.

18. Дмитришин В.С. Інтелектуальна власність та програмне забезпечення в Україні / В.С. Дмитришин. - К. : Вірлен, 2005.— 311 с.

19. Законодавчі акти України про інтелектуальну власність: Темат. зб. / Волинський держ. ун-т ім. Лесі Українки. Кафедра міжнародної інформації / Андрій Олексійович Бояр (упоряд.) — Луцьк : РВВ "Вежа" ВДУ ім. Лесі Українки, 2006. — 204с.

20. Захист прав інтелектуальної власності: досвід Сполучених Штатів Америки: зб. док., матеріалів, ст. / О.Д. Святоцький (заг.ред.) — К. : Видавничий дім "Ін Юре", 2003. - 366с.

21. Інтелектуальна власність. Сфера послуг. Патентні повірені України: Особистості, під-ва, установи. - К.: Укр. акад. геральдики, товару, знаку та логотипу: Укр. наук, т-во - геральдики і вексилології, 2006 - 127 с.

22. Коссак В. М. Право інтелектуальної власності: Підручник для студ. ВНЗ /В.М. Коссак, І.Є. Якубівський. //Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. - К.: Істина, 2007. — 206с.

23. Лобастова О.В. Маркетинг инноваций - главный объект интеллектуальной собственности предприятия. / Проблемы современной экономики, № 1 (29), 2009. с. 43-47.

24. Лукичева Л.И. Управление интеллектуальным капиталом. - М: Омега-Л, Серия: Высшая школа менеджмента, 2008 . – 552 с.

25. Мидлер Е.А. Формирование маркетинговых стратегий в сфере инноваций. / Экономические науки, 2009 №9. - с. 89-92

26. Паладій М. В. Право інтелектуальної власності: Наук. - практ. коментар до Цивільного кодексу України / М.В. Паладій, Н.М. Мироненко, В.О. Жаров та ін. // Державний департамент інтелектуальної власності; АПН України; Інститут приватного права і підприємництва. - К. : Парламентське вид-во, 2006. - 432с.

27. Пастухов О. М. Авторське право в Інтернеті: навч. посібник / О.М. Пастухов. // Академія правових наук, України; Науково-дослідний ін-т інтелектуальної власності. - К. : Школа, 2004. -143с.

28. Пічкур О. В. Правова охорона селекційних досягнень у рослинництві / О.В. Пічкур. // Академія правових наук: ІДІ інтелектуальної власності. - К. : ПП "Авокадо", 2006. — 803с.

29. Право інтелектуальної власності Європейського Союзу та законодавства України / За ред. Ю.М. Капіці // Державний департамент з питань адаптації законодавства, Центр інтелектуальної власності та передачі технологій НАН України. - К. : Видавничий Дім "Слово", 2006. – 1104 с.

30. Правова охорона комерційних позначень в Україні: проблеми теорії і практики: Зб. / Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України; Міжнародний центр правових проблем інтелектуальної власності; Київський ун-т права НАН України. - К. : Юридична думка, 2006. — 638с.

31. Проблеми комерціалізації інтелектуальної власності в умовах інтернаціоналізації світової економіки /Єременко А.В. // Матеріали ІХ Міжн. наук.-практ. конф. «Актуальні проблеми інтелектуальної власності», м. Алушта, 5-9.09.2005.

32. Салихов Б.В. Интеллектуальный капитал организации: сущность, структура и основы управления. – Изд-во: Дашков и К, 2008. – 156 с.

33. Ситник В.П. Методичні рекомендації щодо трансформації наукової продукції в об'єкти права інтелектуальної власності та їх капіталізація /В.П. Ситник, М.Ф.Бойко, А.Ф.Бойчук та ін.. – К., 2006. - 68 с.

34. Стюарт Т. Интеллектуальный капитал - новый источник богатства организаций (Stewart T.A. Intellectual Capital. The New Wealth of Organizations. N.Y.-L., Doubleday / Currency, 1997. Copyright - T.A.Stewart 1997).

35. Управління інтелектуальною власністю / П. М. Цибульов, В. П. Чеботарьов, В. Г. Зінов - К. : К.І.С., 2005 — 447 с.

Інформаційні ресурси

1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sips.gov.ua/ua/svit>
2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://sips.gov.ua/ua/normative_acts.html
3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sips.gov.ua/ua/inventions.html>
4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sips.gov.ua/ua/microcircuits.html>
5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://sips.gov.ua/ua/industrial_prototypes.html
6. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sips.gov.ua/ua/signs.html>
7. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://sips.gov.ua/ua/origin_commodity.html
8. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://sips.gov.ua/ua/blanki_pohodj.html